

New Day in Medicine
Новый День в Медицине

NDM

TIBBIYOTDA YANGI KUN

Ilmiy referativ, marifiy-ma'naviy jurnal

AVICENNA-MED.UZ

ISSN 2181-712X.
EISSN 2181-2187

5 (91) 2026

Сопредседатели редакционной коллегии:

**Ш. Ж. ТЕШАЕВ,
А. Ш. РЕВИШВИЛИ**

Ред. коллегия:
М.И. АБДУЛЛАЕВ
А.А. АБДУМАЖИДОВ
Р.Б. АБДУЛЛАЕВ
Л.М. АБДУЛЛАЕВА
А.Ш. АБДУМАЖИДОВ
М.А. АБДУЛЛАЕВА
Х.А. АБДУМАДЖИДОВ
Б.З. АБДУСАМАТОВ
У.О. АБИДОВ
М.М. АКБАРОВ
Х.А. АКИЛОВ
М.М. АЛИЕВ
С.Ж. АМИНОВ
Ш.Э. АМОИВ
Ш.М. АХМЕДОВ
Ю.М. АХМЕДОВ
С.М. АХМЕДОВА
Т.А. АСКАРОВ
М.А. АРТИКОВА
Д.Т. АШУРОВА
Ж.Б. БЕКНАЗАРОВ (главный редактор)
Е.А. БЕРДИЕВ
Б.Т. БУЗРУКОВ
Р.К. ДАДАБАЕВА
М.Н. ДАМИНОВА
К.А. ДЕХКОНОВ
Э.С. ДЖУМАБАЕВ
А.А. ДЖАЛИЛОВ
Н.Н. ЗОЛотова
А.Ш. ИНОЯТОВ
С. ИНДАМИНОВ
А.И. ИСКАНДАРОВА
А.С. ИЛЪЯСОВ
Э.Э. КОБИЛОВ
А.М. МАННАНОВ
Д.М. МУСАЕВА
Т.С. МУСАЕВ
М.Р. МИРЗОЕВА
Ф.Г. НАЗИРОВ
Н.А. НУРАЛИЕВА
Ф.С. ОРИПОВ
Б.Т. РАХИМОВ
Х.А. РАСУЛОВ
Ш.И. РУЗИЕВ
С.А. РУЗИБОВ
С.А. ГАФФОРОВ
С.Т. ШАТМАНОВ (Кыргызстан)
Ж.Б. САТТАРОВ
Б.Б. САФОВЕВ (отв. редактор)
И.А. САТИВАЛДИЕВА
Ш.Т. САЛИМОВ
Д.И. ТУКСАНОВА
М.М. ТАДЖИЕВ
А.Ж. ХАМРАЕВ
Б.Б. ХАСАНОВ
Д.А. ХАСАНОВА
Б.З. ХАМДАМОВ
Э.Б. ХАККУЛОВ
Г.С. ХОДЖИЕВА
А.М. ШАМСИЕВ
А.К. ШАДМАНОВ
Н.Ж. ЭРМАТОВ
Б.Б. ЕРГАШЕВ
Н.Ш. ЕРГАШЕВ
И.Р. ЮЛДАШЕВ
Д.Х. ЮЛДАШЕВА
А.С. ЮСУПОВ
Ш.Ш. ЯРИКУЛОВ
М.Ш. ХАКИМОВ
Д.О. ИВАНОВ (Россия)
К.А. ЕГЕЗАРЯН (Россия)
DONG JINCHENG (Китай)
КУЗАКОВ В.Е. (Россия)
Я. МЕЙЕРНИК (Словакия)
В.А. МИТИШ (Россия)
В.И. ПРИМАКОВ (Беларусь)
О.В. ПЕШИКОВ (Россия)
А.А. ПОТАПОВ (Россия)
А.А. ТЕПЛОВ (Россия)
Т.Ш. ШАРМАНОВ (Казахстан)
А.А. ЩЕГОЛОВ (Россия)
С.Н. ГУСЕЙНОВА (Азербайджан)
Prof. Dr. KURBANHAN MUSLUMOV (Azerbaijan)
Prof. Dr. DENIZ UYAK (Germany)

**ТИББИЁТДА ЯНГИ КУН
НОВЫЙ ДЕНЬ В МЕДИЦИНЕ
NEW DAY IN MEDICINE**

*Илмий-рефератив, маънавий-маърифий журнал
Научно-реферативный,
духовно-просветительский журнал*

УЧРЕДИТЕЛИ:

**БУХАРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ
ООО «ТИББИЁТДА ЯНГИ КУН»**

Национальный медицинский
исследовательский центр хирургии имени
А.В. Вишневского является генеральным
научно-практическим
консультантом редакции

Журнал был включен в список журнальных
изданий, рецензируемых Высшей
Аттестационной Комиссией
Республики Узбекистан
(Протокол № 201/03 от 30.12.2013 г.)

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ:

М.М. АБДУРАХМАНОВ (Бухара)
Г.Ж. ЖАРЫЛКАСЫНОВА (Бухара)
А.Ш. ИНОЯТОВ (Ташкент)
Г.А. ИХТИЁРОВА (Бухара)
Ш.И. КАРИМОВ (Ташкент)
У.К. КАЮМОВ (Тошкент)
Ш.И. НАВРУЗОВА (Бухара)
А.А. НОСИРОВ (Ташкент)
А.Р. ОБЛОКУЛОВ (Бухара)
Б.Т. ОДИЛОВА (Ташкент)
Ш.Т. УРАКОВ (Бухара)

5 (91)

2026
Май

www.bsmi.uz
https://newdaymedicine.com
E: ndmuz@mail.ru
Тел: +99890 8061882

Received: 20.04.2026, Accepted: 06.05.2026, Published: 10.05.2026

UO‘K 614.39:612.015:577.125:615.38

QON DONORLARIDA LIPOPROTEIDLAR ALMASHINUVINING KLINIK VA PROFILAKTIK AHAMIYATI

Badriddinov Oyatillo Usmonjon o‘g‘li <https://orcid.org/0009-0000-2264-5764>

e-mail: oyatillobadriddinov250@gmail.com

O‘zbekiston Farg‘ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti Farg‘ona viloyati, Farg‘ona shahri, Yangi Turon ko‘chasi 2-A uy Tel: +998 (73) 243-06-62 Email: info@fjsti.uz

✓ Rezyume

Ushbu ishning dolzarbligi doimiy donorlar qonida past zichlikdagi lipoproteidlarni aniqlash va o‘rganish qon aylanish tizimi va tarkibi bilan bog‘liq moddalar almashinuvining buzilish yog‘lar almashinuvi va xolesterin miqdorining o‘zgarishi bilan bog‘liq kasalliklar jumladan yurak-qon tomir tizimidagi kasalliklar: ateroskleroz, yurak ishemik kasalliklari, arterial gipertenziya, mikrosirkulyator tizim kasalliklari, periferik a‘zolarda tromboz, emboliya, ishemiya kabi o‘g‘ir asoratlarga olib keluvchi o‘zgarishlarning donor bo‘lmagan insonlarga nisbatan kam uchrashini ilmiy-amaliy jihatdan yoritib berishdir. Ateroskleroz va uning asoratlari jiddiy tibbiy-ijtimoiy muammo bo‘lib, bemorlar soni bo‘yicha u boshqa yurak qon tomir tizimi kasalliklarga nisbatan dunyoda birinchi o‘rinlardan birini egallaydi. PZL(past zichlikdagi lipoproteidlar) bilan bog‘liq patologiyalar birinchi marta klinik jihatdan eng mehnatga layoqatli yoshda (30-50 yosh) namoyon bo‘ladi va asorat berish tendentsiyasiga ega. So‘nggi yillarda yoshlik davrida ateroskleroz va uning asoratlari bilan bog‘liq yurak qon tomir kasalliklari o‘rishiga nisbatan barqaror tendentsiya kuzatilmoqda.

Kalit so‘zlar: ateroskleroz, qon donori, PZL(past zichlikdagi lipoproteidlar), YZL(yuqori zichlikdagi lipoproteidlar), xolesterin, trigletseridlar.

КЛИНИЧЕСКОЕ И ПРОФИЛАКТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ НАРУШЕНИЙ ОБМЕНА ЛИПОПРОТЕИНОВ У ДОНОРОВ КРОВИ

Бадриддинов Оятилло Усмонжон угли <https://orcid.org/0009-0000-2264-5764>

e-mail: oyatillobadriddinov250@gmail.com

Ферганский Медицинский Институт Общественного Здоровья Узбекистан, Ферганская область город Фергана, улица Янги Турон №2-А Тел: +998 (73) 243-06-62 Email: info@fjsti.uz

✓ Резюме

Актуальность данной работы заключается в выявлении и изучении липопротеидов низкой плотности в крови регулярных доноров, в научном и практическом плане пролить свет на тот факт, что изменения в системе кровообращения и ее составе, нарушения обмена веществ, липидного обмена и изменения уровня холестерина, в том числе при заболеваниях сердечно-сосудистой системы: атеросклерозе, ишемической болезни сердца, артериальной гипертензии, заболеваниях микроциркуляторной системы, тромбозах, эмболиях, ишемии периферических органов, у недоноров встречаются реже, чем у доноров. Атеросклероз и его осложнения представляют собой серьезную медицинскую и социальную проблему, а по числу больных занимают первое место в мире среди других сердечно-сосудистых заболеваний. Патологии, связанные с липопротеинами низкой плотности (ЛПНП), впервые клинически проявляются у большинства людей трудоспособного возраста (30–50 лет) и, как правило, вызывают осложнения. В последние годы наблюдается устойчивая тенденция к росту сердечно-сосудистых заболеваний, связанных с атеросклерозом и его осложнениями, у лиц молодого возраста.

Ключевые слова: атеросклероз, донор крови, ЛПНП (липопротеины низкой плотности), ЛПВП (липопротеины высокой плотности), холестерин, триглицериды.

CLINICAL AND PROPHYLACTIC SIGNIFICANCE OF LIPOPROTEIN METABOLISM IN BLOOD DONORS

Badriddinov Oyatillo Usmonjon o'g'li <https://orcid.org/0009-0000-2264-5764>
e-mail: oyatillobadriddinov250@gmail.com

Fergana Medical Institute of Public Health Fergana region, Fergana city, Yangi Turon street No. 2-A
Tel: +998 (73) 243-06-62 Email: info@fjsti.uz

✓ *Resume*

The relevance of this work is the identification and study of low-density lipoproteins in the blood of regular donors, which is associated with metabolic disorders related to the circulatory system and its composition, changes in lipid metabolism and cholesterol levels, including diseases of the cardiovascular system: atherosclerosis, ischemic heart disease, arterial hypertension, diseases of the microcirculatory system, changes leading to serious complications such as thrombosis, embolism, ischemia in peripheral organs, etc. is to shed light on the scientific and practical significance of atherosclerosis and its complications, which are less common in people without it. Atherosclerosis and its complications are a serious medical and social problem, and in terms of the number of patients it ranks first in the world compared to other cardiovascular diseases. Pathologies associated with low-density lipoproteins (LDL) are first clinically manifested in the most working-age age (30-50 years) and have a tendency to cause complications. In recent years, a steady trend towards an increase in cardiovascular diseases associated with atherosclerosis and its complications in young people has been observed.

Keywords: atherosclerosis, blood donor, low-density lipoproteins (LDL), high-density lipoproteins (HDL), cholesterol, triglycerides.

Dolzarbligi

Bir qancha tadqiqotlarda muntazam qon topshirish lipid profili parametrlarning pasayishi bilan bog'liq ekanligini ko'rsatdi. Lipid profilini baholash - bu shaxsni baholashning qabul qilingan usuli koronar yurak kasalligi xavfini aniqlashga yordam beradi. Muntazam qon topshirish temir zahiralari kamaytirishi mumkin va bu o'z navbatida lipid peroksidatsiyasini kamaytiradi. Bu tadqiqot qon donorligining lipid profiliga ta'sirini aniqlash uchun amalga oshiriladi.

Tadqiqot maqsadi: Muntazam qon topshiruvchi donorlar organizmida lipidlar almashinuvini o'rganish hamda uning holatini baholash orqali doimiy donorlarda yurak-qon tomir tizimi kasalliklari va ularning asoratlari (miokard infarkti, nostabil stenokardiya, ishemik va gemorragik insult, gipertoniya kasalligi), ateroskleroz, jigar va boshqa parenximatoz a'zolarida distrofik xastalıklar, metabolizmni buzilishi bilan bog'liq xastalıklar, markaziy nerv tizimida qon aylanishining buzilishlari, tayanch harakatlanish apparati buzilishlari (revmotoid artrit, poliartrit, osteoxondroz, artroz) nisbatan kam uchrashini ilmiy asoslash orqali ushbu faoliyatni inson salomatligi va ko'plab kasalliklar profilaktikasida ahamiyatini yoritib berish.

Material va usullar

226 nafar ishtirokchi qatnashishga rozi bo'ldi va ro'yxatga olindi, tadqiqotga kiritildi, ulardan 154 nafari muntazam qon donorlari (tadqiqot guruhi) va 72 nafari donor bo'lmaganlar (nazorat guruhi). Har bir ob'ektdan venoz qon (10 ml) yangi vintli qopqoqli bir martalik plastik naychalarga olindi. Bu zardobni tarkibidagi umumiy xolesterin, triglitseridlar, past zichlikdagi lipoprotein va yuqori zichlikdagi lipoproteinlarni aniqlash uchun ishlatildi.

Tadqiqot jami 226ta tekshiriluvchida o'tkazildi, unda 154ta doimiy donor (o'quv guruhi) va 72ta donor bo'lmagan yoki birinchi marta donorlar (nazorat guruhi).

- Kamida ikki marta qon topshirgan 21-58 yosh
- so'nggi 12 oy ichida, so'nggi 24 oy ichida to'rt marta yoki
- so'nggi 36 oy ichida kamida olti marta. Istimno mezonlari:

tamaki iste'mol qilish tarixi bo'lgan donorlar, gipertoniya, diabet mellitus va yurak-qon tomir kasalliklari, shuningdek homilador va emizikli ayollar.

HDLni aniqlash uchun Roche Diagnostics (Bazel, Shveysariya) tomonidan ishlab chiqarilgan tijorat tahlil to'plamlari ishlatilgan (HDL-xolesterin va 3-avlod to'plami), umumiy xolesterin (Xolesterin chod-Pap to'plami), LDL (LDL-xolesterin plus 2-avlod to'plami) va triglitseridlar (triglitsidlar to'plami).

Barcha tahlillar Hitachi 902 autoanalyzer yordamida amalga oshirildi (Hitachi Ltd, Tokio, Yaponiya).

Natija va tahlillar

Tadqiqotga jami 226 ta tekshiriluvchi kiritildi, 154 tasi doimiy qon donorlari (tadqiqot guruhi) va 72 kishi birinchi marta qon topshirayotga donorlar (nazorat guruhi). 1-jadvalda ko'rsatilganidek, tekshiriluvchilar 21-58 yoshda edi. Muhim farq yo'q edi ikki guruh o'rtasidagi o'rtacha yosh (35.29 ± 7.94 tadqiqot guruhida va 33.77 ± 9.15 yil nazorat guruh; $P = 0.461$).

O'rtacha umumiy xolesterin (4.66 ± 0.86 mmol/l), triglitseridlar (1.22 ± 0.64 mmol/l), va past zichlikdagi lipoprotein (2.32 ± 0.73 mmol/l) muntazam qon donorlarida ancha past edi ilk marta qon topshirayotgan donorlar guruhiga nisbatan (5.61 ± 1.26 mmol/l, 1.77 ± 2.9 mmol/l va 3.06 ± 0.89 mmol/l), mos ravishda; $P < 0,05$, barcha holatlarda). Bundan tashqari, tadqiqot guruhining 42% past/yuqori zichlikka ega edi lipoprotein nisbati kamida uchta, nazorat guruhining taxminan 57% kamida uchta nisbatga ega edi ($P = 0.21$).

1-jadval. Tekshiriluvchilarning yosh taqsimoti

Yosh guruhi	Doimiy qon donorlari	1-marta qon topshirayotgan donorlar	Umumiy
20 – 29 yoshlilar	39	23	62
30 – 39 yoshlilar	55	24	79
40 – 49 yoshlilar	43	15	58
50 yoshdan yuqorilar	17	10	27
Umumiy	154	72	226
O'rtacha yosh	35.29 ± 7.94	33.77 ± 9.15	34.70 ± 8.4

Eslatma: $P = 0.461$.

Doimiy qon donorlari guruhida 144 erkak va 10 ayol bor edi, va 1-marta qon topshirayotgan donorlar guruhida 69 erkak va 3 ayol bor edi. Ikkala guruhdagi jinslar o'rtasida sezilarli farq yo'q ($P = 0,281$; 2-Jadval)

2-jadval. Tekshiriluvchilarning jins bo'yicha taqsimoti

Jins	Doimiy qon donorlari	1-marta qon topshirayotgan donorlar	Umumiy
Erkaklar	144	69	213
Ayollar	10	3	13
Umumiy	154	72	226

Eslatma: $P = 0,281$.

Doimiy qon donorlari guruhining o'rtacha tana massasi indeksi (26.50 ± 4.20 kg/m²) sezilarli darajada farq mavjud emas edi (26.30 ± 4.00 kg/m²) 1-marta qon topshirayotgan donorlar guruhidan ($P = 0.744$). Tadqiqotda o'rtacha zardob tarkibidagi lipidlarini taqqoslash va nazorat guruhlarini 3-jadvalda keltirilgan. O'rganilayotgan guruhda umumiy xolesterin (4.66 ± 0.86), triglitseridlar (1.22 ± 0.64) va LDL (2.32 ± 0.73) bilan taqqoslaganda (0.64) va LDL (0.73) bilan taqqoslaganda nazorat guruhi (5.61 ± 1.26 , 1.77 ± 2.91 , va 3.06 ± 0.89 , navbati bilan). Biroq, faqat umumiy xolesterin va LDL uchun qiymatlar ikkala holatda ham statistik farqni ko'rsatdi ($P = 0,000$). Nazorat guruhida (1.00 ± 0.26 mm/L) o'rganish guruhi (0.86 ± 0.24 mm/L) bilan solishtirganda zardobda HDL darajasi sezilarli darajada yuqori edi ($P = 0.016$). LDL/HDL nisbati nazorat guruhi bilan taqqoslaganda (3.22 ± 1.04 mm/L), o'rganish guruhida past edi (2.90 ± 1.28 mm/L), lekin ahamiyat berilmadi ($P = 0.247$).

3-jadval. O'rtacha zardob lipidlarini (mmol/L) (n = 44) o'rganilayotgan va nazorat guruhlarini (n = 32) taqqoslash

Plazma lipidlari	Doimiy qon donorlari	1-marta qon topshirayotgan donorlar	P qiymati
Umumiy xolesterin	4.66 ± 0.86	5.61 ± 1.26	0.000
Trigleseridlar	1.22 ± 0.64	1.77 ± 2.91	0.119
HDL	0.86 ± 0.24	1.00 ± 0.26	0.016
LDL	2.32 ± 0.73	3.06 ± 0.89	0.000
HDL/LDL nisbati	2.90 ± 1.28	3.22 ± 1.04	0.247

Qisqartmalar: HDL - yuqori zichlikdagi lipoprotein; LDL - past zichlikdagi lipoprotein.

Statistik farq bo'lmasa ham umumiy xolesterin, triglitseridlar va LDL tadqiqot guruhida nazorat guruhi bilan taqqoslaganda ushbu ko'rsatgichlardan pastroq ekanligi aniqlandi (4-jadval). O'rganilayotgan guruhda o'rtacha ayollarning umumiy xolesterin, triglitseridlari va LDL miqdori (4.79 ± 0.75 mmol/L, 1.04 ± 0.43 mmol/L, va 2.40 ± 0.77 mmol/L, mos ravishda) nazorat guruhidagi ayollarning umumiy xolesterin, triglitseridlari va LDL miqdoridan (5.24 ± 0.98 mmol/L, 2.21 ± 4.27 mmol/L, and 2.84 ± 0.76 mmol/L, mos ravishda) past edi. Xuddi shunday, bu qiymatlar erkaklarda ham o'rganilayotgan guruhda (4.59 ± 0.91 mmol/L, 1.15 ± 0.73 mmol/L, va 2.28 ± 0.71 mmol/L, mos ravishda) ularning nazorat guruhidagilarga nisbat pastroq (5.94 ± 1.44 mmol/L, 1.39 ± 0.47 mmol/L, and 3.24 ± 0.98 mmol/L mos ravishda)(4-jadval).

4-jadval. O'rtacha zardob lipidlarini (mmol/L) (n = 44) o'rganilayotgan va nazorat guruhlarini (n = 32) jins bo'yicha taqqoslash

Zardob lipidlari	Doimiy qon donorlari			1-marta qon topshirayotgan donorlar			P qiymati			
	Ayollar N=15	Erkaklar N=29	Umumiy N=44	Ayollar N=15	Erkaklar N=17	Umumiy N=32	*	**	***	***
Umumiy xolesterin	4.79 ± 0.75	4.59 ± 0.91	4.66 ± 0.86	5.24 ± 0.98	5.94 ± 1.41	5.61 ± 1.26	0.400	0.822	0.165	0.160
Trigleseridlar	1.04 ± 0.43	1.15 ± 0.73	1.11 ± 0.64	2.21 ± 4.27	1.39 ± 0.47	1.77 ± 2.91	0.498	0.481	0.315	0.169
HDL	0.89 ± 0.22	0.84 ± 0.25	0.86 ± 0.24	0.99 ± 0.28	1.00 ± 0.26	1.00 ± 0.26	0.464	0.921	0.291	0.045
LDL	2.40 ± 0.77	2.28 ± 0.71	2.32 ± 0.73	2.84 ± 0.76	3.24 ± 0.98	3.06 ± 0.89	0.585	0.219	0.117	0.000

Izohlar: * Doimiy qon donorlari guruhidagi ayollar va erkaklarni taqqoslash; * * 1-marta qon topshirayotgan donorlar guruhidagi ayollar va erkaklarni taqqoslash; * * * Doimiy qon donorlari guruhidagi ayollarni nazorat guruhidagi ayollar bilan taqqoslash; * * * * Doimiy qon donorlari guruhidagi erkaklarni 1-marta qon topshirayotgan donorlar guruhidagi erkaklar bilan taqqoslash.

Qisqartmalar: HDL – yuqori zichlikdagi lipoprotein; LDL – past zichlikdagi lipoprotein.

Muhokama:

Muntazam qon donorlarida donor bo'lmaganlar yoki birinchi marta qon topshirayotgan donorlar bilan taqqoslaganda yurak-qon tomir kasalliklari xavfi pastroq ekanligi aniqlangan. Ushbu tadqiqot jami 226 ta tekshiriluvchida o'rganildi – 154 ta muntazam donorlar va 72 doimiy bo'lmagan yoki birinchi marta donorlar. Ushbu tadqiqot umumiy Xolesterolni (P = 0,000) va LDL (P = 0.000) tadqiqot guruhida nazorat guruhiga nisbatan pastroq. Tadqiqot guruhida nazorat guruhiga nisbatan triglitserid darajasi ham

past edi ($P = 0.119$). O'rtacha HDL miqdori nazorat guruhida tadqiqot guruhiga nisbatan ancha yuqori edi ($P = 0.016$).

Mavjud adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, LDL/HDL qiymatlari yuqori bo'lganda yurak-qon tomir kasalliklari xavfning oshishi bilan bog'liq holatlar kuzatiladi. Ushbu ishda nazorat guruhining 57%i o'rganilayotgan guruhning 42% bilan solishtirganda zardob lipidlarining miqdorida katta farq aniqlanmadi. Ammo doimiy qon topshirish va sog'lom turmush tarziga amal qilish yurak qon tomir tizimi koronar tomirlar patologiyalari rivojlanish xavfini kamaytiradi [3, 6, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17].

Xulosa

Muntazam qon topshirish yurak-qon tomir kasalliklaridan himoya qilishi mumkin.

Donorlar bo'lmaganlarga qaraganda muntazam qon donorlarida o'rtacha umumiy xolesterin va past zichlikdagi lipoprotein darajasining sezilarli darajada pastligi bilan aks etadi.

Qon banki cheklangan donorlik tufayli butun dunyo bo'ylab qon tanqisligidan aziyat chekmoqda. Umuman olganda, qon topshirishning ko'plab sog'liq uchun foydali tomonlari mavjud. Biroq, buni ko'rsatib beruvchi ilmiy tadqiqotlar yetarli emas [8, 9, 18].

Donorlik bu fidoiylkdir. Tibbiyot tilida aytganda donorlik bir organizm- „donor“dan qabul qiluvchi organizm „retsipient“ ga to'qimaning bir qismi, masalan qon, organ qismini ko'chirib o'tkazishdir. Hozirgi kunda donorlik tibbiyotning rivojlangan yo'nalishlari qatoridan joy olmoqda. Donorlik aslida insoniylik na'munalaridandir. Davlat tomonidan doimo donorlar ro'yxatida turadigan sog'lom kishilar og'ir kasalliklarga chalingan bemorlarning misoli „najat farishtasi“dir.

Davlat tomonidan donorlar uchun huquq va imtiyozlar tayinlagan bo'lib, bu orqali donorlar har yili tibbiy ko'riklar orqali o'z sog'liqlarini nazorat qilib turishadi.

Bugungi kunda mamlakatimizda donorlik faoliyati ommalashmaganligi, aholi orasida donorlik faoliyati to'g'risida salbiy fikrlarning mavjudligi, tibbiyotda bu faoliyatga bo'lgan talabning yuqoriligi alohida ahamiyat kasb etadi [1, 7].

Tadqiqotlar natijasida shu narsa ma'lum bo'ldiki, oddiy qon donorlarida o'rtacha umumiy xolesterin, triglitseridlar va past zichlikdagi lipoproteinlar donor bo'lmaganlarga qaraganda ancha past. Doimiy qon topshirish yurak-qon tomir kasalliklaridan himoya qilishi mumkin, bu oddiy qon donorlaridagi umumiy xolesterin va past zichlikdagi lipoproteinlarning o'rtacha darajasi donor bo'lmaganlarga qaraganda ancha past bo'lishi mumkin.

Muntazam qon topshirish ko'p jihatdan foydali deb topildi. Bu suyak iligi faoliyatini stimullaydi, qon shaklli elementlari hosil bo'lishini ko'paytiradi. Bundan tashqari, tanada temirining to'planishiga (gemosideroz) to'sqinlik qiladi, patologiyalarda tanada temir bilan bog'liq erkin radikallar hosil bo'lishini kamaytiradi [2, 4, 5, 19].

Muntazam qon topshirishning palzma tarkibida xolesterin darajasiga ta'siri ateroskleroz rivojlanishiga to'sqinlik qiladi. Tadqiqotlar natijasida ma'lum bo'ldiki, har 6 haftaqa qon topshirish, oksidlanish jarayonlarini pasaytirishi, past zichlikdagi lipoprotein (LDL)lar hosil bo'lishini kamaytirib, ateroskleroz rivojlanish xavfini pasaytiradi.

Ayrim tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, oksidlanish jarayonida temirning yuqori darajasi rol o'ynashi mumkin, bu aterosklerozning ilk belgisi hisoblanadi. Boshqa tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, muntazam qon topshirish, bunday xavf omillarini kamaytirishga yordam berishi mumkin.

Shunga muvofiq, ushbu tadqiqot muntazam qon donorlarida va donor bo'lmaganlar yoki birinchi marta donorlar bilan zardob lipidlarini baholashga qaratilgan.

Doimiy qon donorlari birinchi marta qon topshirayotgan donorlar bilan taqqoslaganda aks ettirilgan umumiy xolesterin va LDL darajasini sezilarli darajada past ekanligi ularda yurak-qon tomir kasalliklari xavfi kamligini ko'rsatadi.

Shunday qilib, muntazam qon topshirish zardob lipidlarining pasayishiga olib keladi. Biroq, ushbu xulosalarni asoslash uchun kengroq tadqiqotlar o'tkazish kerak.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Badriddinov O, Ashuraliyeva S. Interrelated mechanisms of cellular inflammation and demyelination in diabetic neuropathy. *Modern Science and Research*. 2025;4(5).
2. Badriddinov O, Erkinova M. COVID-19 kasalligida buyraklar egri-bugri kanalchalarining patologik o'zgarishlarini morfoloqik aspektlari. *Modern Science and Research*. 2025;4(5):1236-1240.
3. Badriddinov O, Kholmatova Y. Miopiya violation of the refraction is a illness. *Евразийский журнал медицинских и естественных наук*. 2022;2(12):200-204.
4. Bharadwaj RS. A study of lipid profiles among male voluntary blood donors in Chennai city. *Indian J Community Med*. 2005;30(1):16-17.
5. Islamova ST, Nazarova MA, Burkhanov AU, Khamraev F, Isagova BU, Xamdamov S, et al. Antibacterial and antioxidant effects of Punicalagin extracts from *Punica granatum* peels. *Caspian Journal of Environmental Sciences*. 2025;23(3):579-588. doi:10.22124/cjes.2025.8570.
6. Islamova ST, Nazarova MA, Burkhanov AU, Khamraev F, Isagova BU, Xamdamov S, Nazarova NS, Zubaydov FF, Khursandova DS, Badriddinov OU. Antibacterial and antioxidant effects of Punicalagin extracts from *Punica granatum* peels. *Caspian Journal of Environmental Sciences*. 2025;23(3):579-588. doi:10.22124/cjes.2025.8570.
7. Karim OM. Pathophysiology of viral hepatitis in children, hepatitis A. *Journal of Healthcare and Life-Science Research*. 2024;3(6):108-111.
8. Khamrakulov TZ, Badridinov OU, Shernazarov AT. Changes in the pathogenesis of pancreatic microcirculation during hypoxic hypoxia. *JCPM*. 2023;(4):180-185.
9. Khamrakulov TZ, Badridinov OU. Changes in hemorheology in the pathogenesis of microcirculatory disorders during hypoxic hypoxia. *JCPM*. 2023;(3):61-66.
10. Kholmatova YN, Xamdamov KhO, Badriddinov OU, Sharapova MB. Modern views on the pathogenesis of uveitis in children. *Экономика и социум*. 2021;(11-2):620-624.
11. National Blood Transfusion Service. Nigerian National Blood Policy. Revised November 2005. Abuja: Federal Ministry of Health; 2006. Available from: http://www.fmh.gov.ng/images/PolicyDoc/FMOH_Nigerian_National_Blood_Policy.pdf (accessed 2009 Dec 22).
12. Nematillaevna KY. Causes of occurrence and methods of treatment of strabismus. *World Bulletin of Public Health*. 2022;17:45-47.
13. Nematillaevna KY, Xolmatova YoN, Badriddinov OU. Causes of occurrence and methods of treatment of strabismus. *World Bulletin of Public Health*. 2022;17:45-47.
14. Usmonjon o'g'li BO, et al. Doimiy qon topshiruvchi donorlarda lipoproteidlar almashinuvini o'rganishning dolzarbligi. 2025.
15. Usmonjon o'g'li BO. Lipoprotein metabolism of regular blood donors.
16. World Health Organization. Management of blood transfusion services [Internet]. Geneva: World Health Organization; 1990. Available from: <https://iris.who.int/handle/10665/39295> (accessed 2009 Nov 22).
17. Xoliqov Q, Badriddinov O. A study of lipid metabolism in regular blood donors. *Евразийский журнал медицинских и естественных наук*. 2023;3(12):35-38.
18. Xamraikulov TZ, Badridinov OU. Изменения гемореологии в патогенезе микроциркуляторных расстройств при течение гипоксической гипоксии. *JCPM*. 2023;(3):61-66.
19. Xamraikulov TZ, Badridinov OU, Шернazarov AT. Изменения в патогенезе микроциркуляции поджелудочной железы при гипоксической гипоксии. *JCPM*. 2023;(4):180-185.

Qabul qilingan sana 20.04.2026